

НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

ИЗВЕШТАЈ О РЕЗУЛТАТИМА АНКЕТЕ О КРЕДИТНОЈ АКТИВНОСТИ БАНАКА

Извештај за друго тромесечје 2023.

Београд, август 2023.

Уводна напомена

Народна банка Србије је 2014. године почела да спроводи анкету о кредитној активности банака. Циљ те анкете је унапређење анализе кретања на кредитном тржишту увидом у ставове представника банака о оствареним и очекиваним променама и на страни понуде кредита и на страни тражње приватног сектора за кредитима.

Анкета се састоји од десет питања која се односе на кредите привреди и становништву. Испитаници одговарају о промени кредитних стандарда,¹ као и утицају фактора на њихову промену, затим о промени услова одобравања кредита, промени тражње за кредитима и утицају фактора на промену тражње.

У овом документу **сумирани су резултати анкете спроведене од 3. до 20. јула 2023. године**. У анкети су исказани ставови представника банака о променама током другог тромесечја 2023. године и очекиваним променама на кредитном тржишту у трећем тромесечју 2023. године. У анкети су учествовали представници 18 банака, што обезбеђује репрезентативну покривеност кредитног тржишта, јер учешће ових банака износи преко 99% билансне суме банкарског сектора.

Резултати анкете су приказани у виду нето процената. Нето проценат за одговоре на питања о понуди кредита дефинисан је као разлика између збира учешћа банака које су одговориле да су кредитни стандарди *знатно пооштрени* и *донекле пооштрени* и збира учешћа банака које су одговориле да су *знатно ублажени* и *донекле ублажени*. Позитивна вредност нето процента указује на нето пооштравање, а негативна на нето ублажавање кредитних стандарда. Нето проценат за одговоре на питања о факторима дефинисан је као разлика између учешћа банака које су одговориле да је дати фактор допринео пооштравању и учешћа банака које су одговориле да је допринео ублажавању кредитних стандарда. Када је у питању тражња за кредитима, нето проценат је дефинисан као разлика између збира учешћа банака које су одговориле да је она *знатно повећана* и *донекле повећана* и збира процената банака које су одговориле да је *знатно смањена* и *донекле смањена*. Према томе, позитивна вредност нето процента указује на нето повећање, а негативна на нето смањење тражње.

У графичком приказу резултата, термин *девизни* односи се на кредите одобрене у иностраној валути или динарима који су индексирани девизном клаузулом.

¹ Кредитни стандарди су писане и неписане интерне смернице или критеријуми који одражавају кредитну политику банке (нпр. приоритети у погледу врсте кредита, колатерала, сектора, региона и сл.).

САДРЖАЈ

Резиме	1
1. Кредити привреди.....	2
1.1. Кредитни стандарди и фактори који утичу на њихову промену.....	2
1.2. Услови одобравања кредита привреди	3
1.3. Тражња привреде за кредитима и фактори који је опредељују	5
2. Кредити становништву.....	6
2.1. Кредитни стандарди и фактори који утичу на њихову промену.....	6
2.2. Услови одобравања кредита становништву	7
2.3. Тражња становништва за кредитима и фактори који је опредељују ..	8

Резиме

Резултати јулске анкете показују да су банке у Т2 2023. наставиле с благим поштравањем стандарда по којима су одобравале кредите привреди, што је у складу са очекивањима изнетим у претходној анкети. Поштравање стандарда се односило на девизне / девизно индексирани кредите и највећим делом било је последица виших цена извора за кредите. Даље благо заштравање стандарда банке очекују за Т3 2023.

Оцена банака је да су привредници, укупно посматрано, благо повећали тражњу за кредитима током Т2 2023, и то за краткорочним кредитима, највише под утицајем потребе за финансирањем обртних средстава. Банке очекују да у Т3 даље расте тражња привреде за кредитима.

Банке су у Т2 2023. наставиле и с поштравањем стандарда за кредите становништву, при чему се то у нешто већој мери односило на динарске кредите него на девизно индексирани. Умерено поштравање кредитних стандарда очекивано је и током Т3 2023.

Банке су оцениле да је и тражња становништва за кредитима, укупно посматрано, благо повећана током Т2 2023. услед већег интересовања грађана за готовинске кредите, док је тражња за стамбеним кредитима смањена. Банке очекују да становништво смањи тражњу за кредитима током Т3.

Табела 1: Оцене банака у погледу понуде и тражње издвојених категорија кредита

	Понуда (кредитни стандарди)		Тражња	
	Т2 2023.	Т3 2023. (очекивања)	Т2 2023.	Т3 2023. (очекивања)
Привреда	↑	↑	↑	↑
Мала и средња предузећа	↗	↗	↗	↑
Велика предузећа	↑	↑	↓	↑
Пољопривредници	↗	↗	↑	↓
Становништво	↑	↑	↗	↓
Готовински (динарски)	↑	↑	↑	↘
За рефинансирање (динарски)	↑	↑	↑	↘
Стамбени (девизни)	↑	-	↓	↓
Потрошачки (девизни)	-	-	↑	-

Легенда:

- ↑ Повећање тражње (нето проценат већи од 5%)
- ↑ Поштравање кредитних стандарда (нето проценат већи од 5%)
- ↗ Повећање тражње / поштравање кредитних стандарда (нето проценат до 5%)
- без промене
- ↘ Смањење тражње / ублажавање кредитних стандарда (нето проценат до 5%)
- ↓ Смањење тражње (нето проценат већи од 5%)
- ↓ Ублажавање кредитних стандарда (нето проценат већи од 5%)

1. Кредити привреди

1.1. Кредитни стандарди и фактори који утичу на њихову промену

Резултати анкете показују да су банке, укупно посматрано, поштриле стандарде по којима су одобравале кредите привреди у Т2 (у сличној мери као у Т1), што је у складу са очекивањима изнетим у априлској анкети. Пооштравање се у потпуности односило на девизно индексирани кредите, док је, посматрано по величини предузећа, било највише заступљено код великих предузећа. Нова регулатива Народне банке Србије која за циљ има веће учешће динарских кредита у укупним кредитима привреди² допринела је умереном ублажавању кредитних стандарда за одобрење динарских кредита код појединих банака. Наставак пооштравања кредитних стандарда за девизне кредите и ублажавања за динарске кредите банке очекују и за Т3.

Промена кредитних стандарда у одобравању кредита и кредитних линија предузећима (нето проценат)

Извор: НБС.

* Нето проценат за одговоре на питања о понуди кредита дефинисан је као разлика између збира учешћа банака које су одговориле да су кредитни стандарди поштриени и збира учешћа банака које су одговориле да су ублажени.

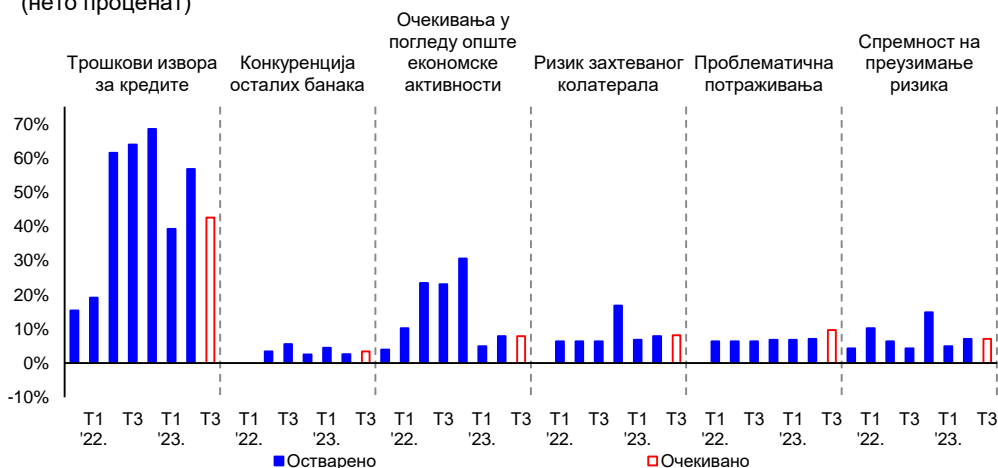
** Позитивна вредност указује на пооштравање кредитних стандарда, негативна на ублажавање кредитних стандарда.

На пооштравање кредитних стандарда привреди првенствено су утицали повећани трошкови извора финансирања (што је у складу са ефектима заоштравања монетарне политике Народне банке Србије и Европске централне банке), а затим и неизвесност у погледу опште економске ситуације, што се одразило и на смањену спремност за преузимање ризика. Поред тога, поједине банке су навеле и да су проблематична потраживања, квалитет захтеваног колатерала, као и смањење конкуренције у банкарском сектору услед спајања банака,

² https://www.nbs.rs/export/sites/NBS_site/documents/propisi/propisi-kpb/adekvatnost_kapitala_i_2023_e.pdf

деловали у смеру поштравања стандарда. Исти фактори доприносиће поштравању кредитних стандарда привреди и током Т3 2023.

Утицај фактора на промену кредитних стандарда у одобравању кредита и кредитних линија предузећима (нето проценат)

Извор: НБС.

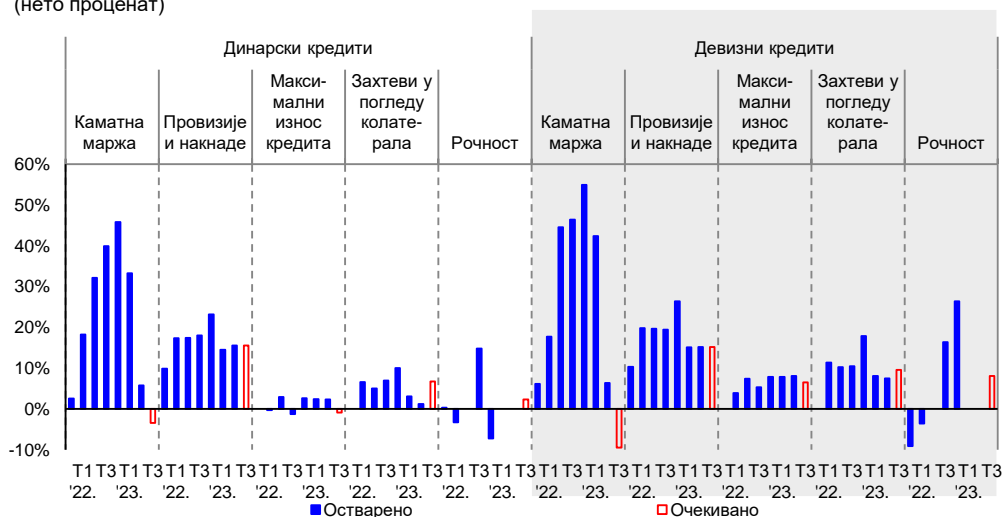
* Нето проценат за одговоре на питања о факторима дефинисан је као разлика између учешћа банака које су одговориле да је дати фактор допринео поштравању и учешћа банака које су одговориле да је допринео ублажавању кредитних стандарда.

** Позитивна вредност указује на допринос датог фактора поштравању кредитних стандарда, негативна на допринос датог фактора ублажавању кредитних стандарда.

1.2. Услови одобравања кредита привреди

Паралелно с поштравањем стандарда, банке су оцениле и да су ценовни услови по којима су одобрени кредити привреди (и динарски и девизни / девизно индексирани) у Т2 благо поштрени, што је у складу с текућим заштравањем монетарних политика Народне банке Србије и Европске централне банке. Ценовни услови су поштрени за мала и средња предузећа и пољопривреднике, док су код великих предузећа готово непромењени. Поред тога, благо су поштрени и услови у погледу максималног износа кредита и захтеви које колатерал треба да испуни.

Промена услова за одобравање кредита и кредитних линија предузећима
(нето проценат)

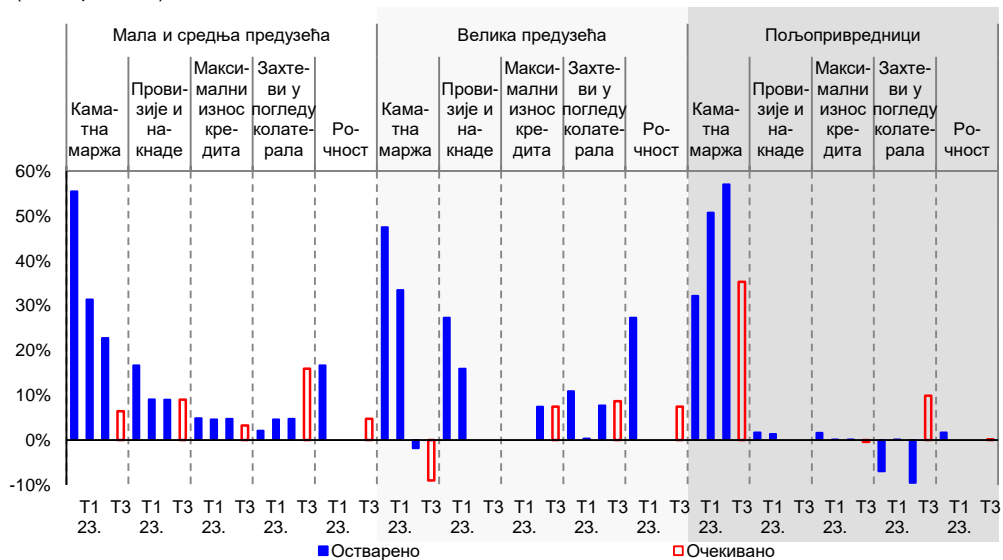

Извор: НБС.

* Нето проценат за одговоре на питања о условима кредита дефинисан је као разлика између учешћа банака које су одговориле да је дати услов кредита поштрени и учешћа банака које су одговориле да је ублажен.

** Позитивна вредност указује на поштравање услова, негативна на ублажавање услова.

Промена услова за одобравање кредита и кредитних линија предузећа
(нето проценат)

Извор: НБС.

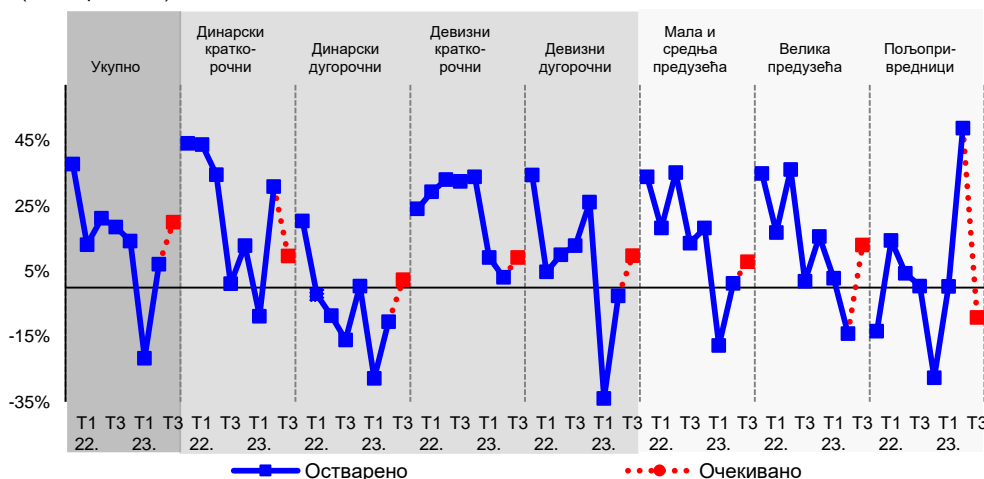
* Нето проценат за одговоре на питања о условима кредита дефинисан је као разлика између учешћа банака које су одговориле да је дати услов кредита поштрени и учешћа банака које су одговориле да је ублажен.

** Позитивна вредност указује на поштравање услова, негативна на ублажавање услова.

1.3. Тражња привреде за кредитима и фактори који је опредељују

Банке оцењују да је привреда благо повећала тражњу за кредитима током T2, и то за краткорочним кредитима, док је за дугорочним кредитима тражња смањена.

Промена тражње предузећа за кредитима
(нето проценат)

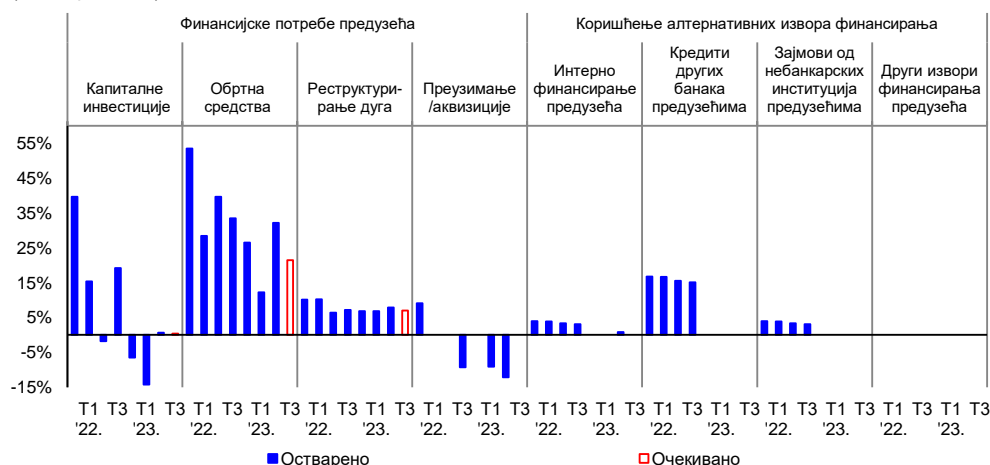
Извор: НБС.

* Нето проценат је дефинисан као разлика између збира учешћа банака које су одговориле да је тражња повећана и збира процената банака које су одговориле да је смањена.

** Позитивна вредност указује на повећање тражње, негативна на смањење тражње.

Раст тражње је био опредељен тражњом пољопривредника и вођен потребом за финансирањем обртних средстава и реструктурирањем обавеза, док је код великих предузећа смањена тражња за кредитима.

Утицај фактора на промену тражње предузећа за кредитима
(нето проценат)

Извор: НБС.

* Нето проценат за одговоре на питања о факторима тражње дефинисан је као разлика између учешћа банака које су одговориле да је дати фактор допринео расту тражње и учешћа банака које су одговориле да је допринео смањењу тражње.

** Позитивна вредност указује на допринос датог фактора повећању тражње, негативна на допринос датог фактора смањењу тражње.

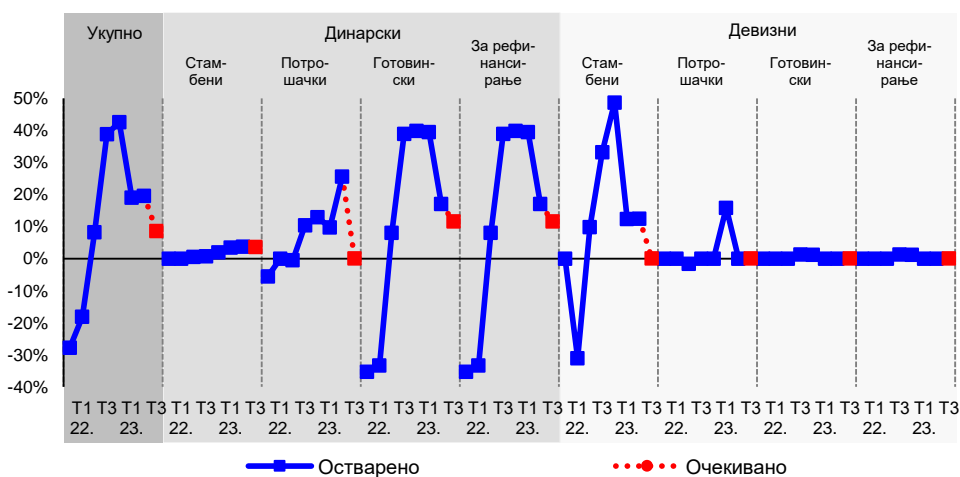
Банке очекују опоравак тражње привреде за кредитима током ТЗ, за када је очекивана повећана тражња за свим врстама кредита (изузев кредита пољопривредницима), вођена потребама за финансирање обртних средстава и реструктурирањем постојећих обавеза.

2. Кредити становништву

2.1. Кредитни стандарди и фактори који утичу на њихову промену

Резултати анкете показују да су кредитни стандарди становништву у Т2 поштрени у сличној мери као у претходном тромесечју и у складу са очекивањима из претходне анкете. Банке очекују да у Т3 наставе с даљим поштравањем кредитних стандарда становништву, али у мањем обиму.

Промена кредитних стандарда у одобравању кредита становништву
(нето проценат)

Извор: НБС.

* Нето проценат за одговоре на питања о понуди кредита дефинисан је као разлика између збира учешћа банака које су одговориле да су кредитни стандарди поштрени и збира учешћа банака које су одговориле да су ублажени.

** Позитивна вредност указује на поштравање кредитних стандарда, негативна на ублажавање кредитних стандарда.

Поштравање се највише односило на динарске готовинске (укључујући кредите за рефинансирање) и потрошачке кредите, као и на девизно индексирани стамбене кредите.

Банке су оцениле да су поштравању стандарда, као и код привреде, највише допринели повећани трошкови извора кредита и неизвесност у погледу економске ситуације, што се одразило и на смањену спремност за преузимање ризика. Поред тога, поједине банке наводе и да ситуација на тржишту некретнина (раст цена непокретности и раст каматних стопа на кредите), мања конкуренција у сектору и проблематична потраживања делују у смеру поштравања стандарда.

Утицај појединих фактора на промену кредитних стандарда у одобравању кредита и кредитних линија становништву (нето проценат)

Извор: НБС.

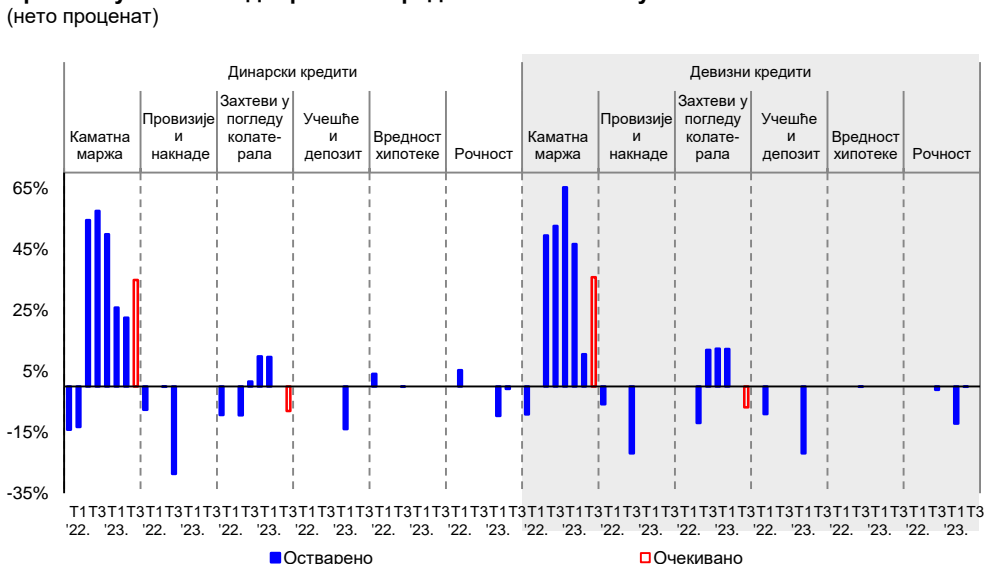
* Нето проценат за одговоре на питања о факторима дефинисан је као разлика између учешћа банака које су одговориле да је дати фактор допринео поштравању и учешћа банака које су одговориле да је допринео ублажавању кредитних стандарда.

** Позитивна вредност указује на допринос датог фактора поштравању кредитних стандарда, негативна на допринос датог фактора ублажавању кредитних стандарда.

2.2. Услови одобравања кредита становништву

Банке су повећале каматне марже током Т2 и код динарских и код девизно индексираних кредита, док су остали услови кредита становништву остали исти као у претходном тромесечју.

Промена услова за одобравање кредита становништву (нето проценат)

Извор: НБС.

* Нето проценат за одговоре на питања о условима кредита дефинисан је као разлика између учешћа банака које су одговориле да је дати услов кредита поштртен и учешћа банака које су одговориле да је ублажен.

** Позитивна вредност указује на поштравање услова, негативна на ублажавање услова.

2.3. Тражња становништва за кредитима и фактори који је опредељују

Оцена банака јесте да је становништво, укупно посматрано, благо повећало тражњу за кредитима током Т2 (за разлику од претходна три тромесечја, када су банке сматрале да је тражња становништва смањена).

Промена тражње становништва за кредитима (нето проценат)

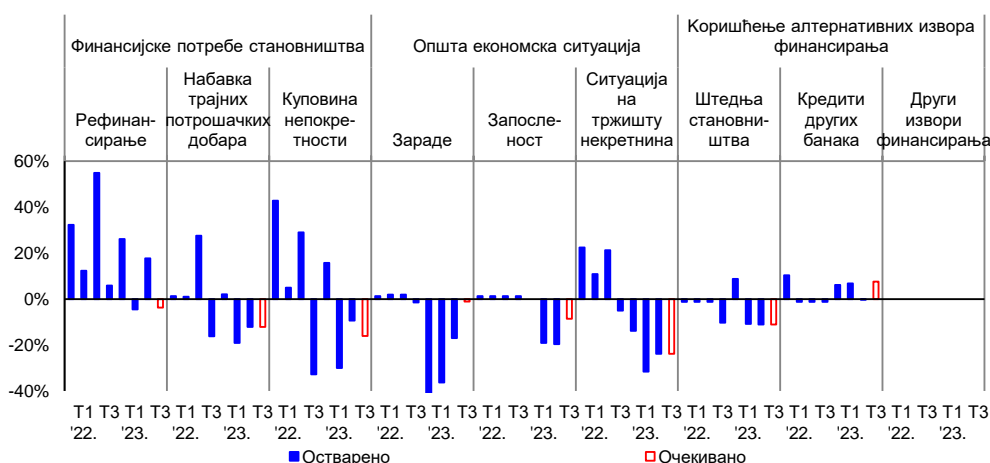
Извор: НБС.

* Нето проценат је дефинисан као разлика између збира учешћа банака које су одговориле да је повећана и збира процената банака које су одговориле да је смањена.

** Позитивна вредност указује на повећање тражње, негативна на смањење тражње.

Тражња становништва повећана је за динарским готовинским кредитима (и кредитима за рефинансирање), као и за девизно индексираним потрошачким кредитима. С друге стране, банке су оцениле да је становништво смањило тражњу за стамбеним кредитима.

Утицај фактора на промену тражње становништва за кредитима (нето проценат)

Извор: НБС.

* Нето проценат за одговоре на питања о факторима тражње дефинисан је као разлика између учешћа банака које су одговориле да је дати фактор допринео расту тражње и учешћа банака које су одговориле да је допринео смањењу тражње.

** Позитивна вредност указује на допринос датог фактора повећању тражње, негативна на допринос датог фактора смањењу тражње.

Ситуација на тржишту непокретности и фактори с тржишта рада (запосленост и зараде) деловали су у смеру ниже тражње за кредитима, док је потреба за рефинансирањем постојећих обавеза деловала у супротном смеру.

Банке сматрају да ће ситуација на тржишту рада (зараде и запосленост) и непокретности наставити да делују у смеру смањења тражње становништва за кредитима које је очекивано у ТЗ.